

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.1.2.49>

POSTĘPOWANIE PROCEDURALNE I PODSTAWY ZAKOŃCZENIA PRZYGOTOWANIA PRZYGOTOWANIA DOCHODZENIA W SPRAWIE PRZESTĘPSTWA KARNEGO

Wiaczesław Matwiyчук

*Aspirant Katedry Postępowania Karnego
Narodowa Akademia Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0009-0008-1127-947X
viacheslav_matviichuk@ukr.net*

Adnotacja. Końcowy etap postępowania przygotowawczego w sprawie wykroczeń karnych, na którym podsumowuje się jego wnioski, ostatecznie formułuje się wewnętrzne przekonanie pytającego i wyraża je w dokumentach procesowych dotyczących każdej z okoliczności postępowania karnego, zebranego materiału dowodowego, zaniechań i ujawnienie sprzeczności w ich całości jest bez wątpienia najważniejszą częścią dochodzenia przedprocesowego. Również na tym etapie śledczy i prokurator podsumowują w formie śledztwa materiały prowadzonego postępowania przygotowawczego, dokonują ostatecznej oceny materiału dowodowego, prokurator podejmuje decyzję w sprawie formy zakończenia śledztwa. zapytanie. W artykule badanie podstaw procesowych i kolejności zakończenia postępowania przygotowawczego w sprawie wykroczeń stało się okazją do wyodrębnienia problematycznych kwestii, na jakie napotykają śledczy w toku przygotowawczego dochodzenia w sprawie wykroczeń.

Słowa kluczowe: pytający, dochodzenie, organ dochodzeniowy, postępowanie przygotowawcze, postępowanie karne, zakończenie.

PROCEDURAL PROCEDURE AND GROUNDS FOR TERMINATION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENSES

Matviichuk Viacheslav

*Graduate Student of the Department of Criminal Procedure
National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0009-0008-1127-947X
viacheslav_matviichuk@ukr.net*

Abstract. The final stage of the pre-trial investigation of criminal misdemeanors, at which its conclusions are summed up, the inner conviction of the inquirer is finally formulated and expressed in procedural documents regarding each of the circumstances of the criminal proceedings, the collected evidence, omissions and contradictions in their totality are revealed, without a doubt, is the most important part of the pre-trial investigation. Also, at this stage, the investigator and the prosecutor summarize the materials of the conducted pre-trial investigation in the form of an inquiry, carry out a final evaluation of the evidence, the prosecutor makes a decision on the form of the conclusion of the inquiry. In the article, the study of procedural grounds and the order of completion of the pre-trial investigation of criminal misdemeanors provided an opportunity to single out the problematic issues faced by investigators during the pre-trial investigation of criminal misdemeanors.

Key words: inquirer, inquiry, inquiry body, pre-trial investigation, criminal proceedings, termination.

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ТА ПІДСТАВИ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Вячеслав Матвійчук

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
ORCID ID: 0009-0008-1127-947X
viacheslav_matviichuk@ukr.net*

Анотація. Завершальний етап досудового розслідування кримінальних проступків, на якому підбиваються його підсумки, остаточно формулюється і виражається в процесуальних документах внутрішнє переконання дізнавача по кожній з обставин кримінального провадження, зібраному доказу, виявляються упущення і протиріччя в їхній сукупності, без сумніву, являє собою найважливішу частину досудового розслідування. Також, на цьому етапі дізнавач, прокурор узагальнюють матеріали проведеного досудового розслідування у формі дізнання, здійснюють остаточну оцінку доказів, прокурор приймає рішення про форму закінчення дізнання. У статті дослідження процесуальних підстав та порядку закінчення досудового розслідування кримінальних проступків надало можливість виокремити проблемні питання з якими стикаються дізнавачі під час досудового розслідування кримінальних проступків.

Ключові слова: дізнавач, дізнання, орган дізнання, досудове розслідування, кримінальне провадження, закінчення.

Актуальність теми. Завершальний етап досудового розслідування кримінальних проступків, на якому підбиваються його підсумки, остаточно формулюється і виражається в процесуальних документах внутрішнє переконання дізнавача по кожній з обставин кримінального провадження, зібраному доказу, виявляються упущення і протиріччя в їхній сукупності, без сумніву, являє собою найважливішу частину досудового розслідування. Також, на цьому етапі дізнавач, прокурор узагальнюють матеріали проведеного досудового розслідування у формі дізнання, здійснюють остаточну оцінку доказів, прокурор приймає рішення про форму закінчення дізнання. Таке, найсуворіше дотримання встановленого порядку завершення досудового слідства, сумлінне виконання всіх вимог, що регулюють зміст і направленість відповідних процесуальних дій, представляє собою необхідну вимогу переходу кримінального процесу в наступні його стадії і гарантію встановлення об'єктивної істини у кожному провадженні, та є важливим засобом боротьби з проявами тенденційності в розслідуванні (Торбас, 2015: 20).

Виклад основного матеріалу. У теорії кримінального процесу процес закінчення досудового розслідування варто пов'язувати з виконанням вимог кримінального процесуального закону у кримінальному провадженні. На думку вчених-процесуалістів: «...виконавши завдання передбачені ст. 2 Кримінального процесуального (КПК) України з урахуванням всіх можливих версій щодо усебічного, повного й неупередженого дослідження обставини кримінального проступку; оцінити кожний доказ з позицій належності, допустимості й достовірності, у їх сукупності; визнати докази достатніми та взаємопов'язаними...» (Чернявський, Цуцкірідзе, Дударець, 2019: 88). На думку, О.А. Губської: «...закінчення досудового слідства – важливий етап провадження в кримінальній справі, оскільки у рамках цієї діяльності аналізуються й оцінюються зібрані по справі докази, підбивається підсумок усього розслідуванню, реалізується процесуальне рішення про подальший рух справи» (Губська, 2001: 78. Як слушно зазначає з цього приводу Ю.П. Алєнін, під закінченням досудового розслідування слід розуміти заключний етап досудового провадження, що являє собою комплекс процесуальних дій, пов'язаних із завершальним аналізом і оформленням результатів розслідування, забезпеченням прав учасників кримінального судочинства та прийняттям підсумкових рішень (Алєнін, 2010: 221). На процесуальний погляд С.С. Чернявського, М.С. Цуцкірідзе, закінчення дізнання – комплекс процесуальних дій і рішень, що здійснюють у визначені КПК України строки, встановлені послідовності й порядку, які у своїй сукупності забезпечують можливість здійснення подальшого кримінального провадження або його припинення відповідно до завдань кримінального провадження загалом (ст. 2 КПК України) і безпосередніх завдань стадії досудового розслідування зокрема (Чернявський, Цуцкірідзе, Дударець, 2019: 87).

Важливість цього етапу кримінального провадження у формі дізнання крім усього полягає в тому, що неповно, односторонньо проведене досудове розслідування, якщо дізнавач не використав усі наявні у його розпорядженні можливості збирання, закріплення, перевірки і оцінки доказів призведе до того, що судовий розгляд не матиме необхідної бази для вирішення провадження по суті. Прогалини досудового розслідування не завжди можна заповнити в процесі судового розгляду (Трофименко, 2017: 68).

Закінченим досудове слідство слід уважати тоді, коли вирішено всі його завдання; у повному обсязі досліджено всі обставини, які належать до предмета доказування, встановлено об'єктивну істину у провадженні; вжито всіх передбачених законом заходів до захисту прав і законних інтересів громадян та юридичних осіб, забезпечено правильне застосування закону.

Таким чином, закінчення досудового розслідування є заключним етапом діяльності органу досудового розслідування у кримінальному провадженні на якому дізнавач здійснює оцінювання зібраних доказів з точки зору належності, допустимості, достовірності, а також їх достатності для прийняття процесуального рішення у кримінальному провадженні.

Досудове розслідування можна вважати закінченим лише тоді, коли його завдання цілком виконано. Для цього слідчий повинен всебічно, повно й неупереджено у встановленому законом порядку дослідити всі обставини, що складають предмет доказування у кримінальному провадженні. Визнати досудове розслідування закінченим – це визнати відсутність необхідності подальшого проведення будь-яких процесуальних дій, спрямованих на збирання, перевірку і дослідження доказів. Усі ці положення є важливими складовими елементами об'єктивної істини, без якої не можливе здійснення правосуддя. Оскільки відповідно до ч. 2 ст. 298 КПК України досудове розслідування кримінальних проступків (дізнання) здійснюють згідно із загальними правилами досудового розслідування, передбаченими КПК України, з огляду на положення гл. 25 КПК України, то на етап закінчення дізнання поширюються всі загальні правила закінчення досудового розслідування, встановлені гл. 24 КПК України. Норми зазначені у гл. 25 є спеціальними відносно процесуальних положень гл. 24 КПК України, оскільки встановлюють винятки із загальних правил, закріплюють окремі умови, які не підлягають застосуванню у сфері родових суспільних відносин (тобто відносин, пов'язаних із закінченням досудового розслідування в загальному порядку) (Чернявський, Цуцкірідзе, Дударець, 2019).

Між тим варто підтримати думку О.Ю. Татарова і наголосити, що «...Екстраполюючи таке наукове визначення на введене у процесуальний обіг поняття обвинувального акта (ст. 291 КПК України), вважається, що таким має розумітися підсумковий процесуальний документ на стадії досудового розслідування, у якому міститься повна та вичерпна, з посиланням на зібрані докази, характеристика обставин вчиненого кримінального правопорушення та особи підозрюваного, дається правова оцінка діянням підозрюваного, а також наводяться інші юридично значимі обставини, встановлені в процесі досудового провадження. Між

тим законодавець чітко не встановлює вимоги до цього документа, що не виключає довільність при його складанні як за формою, так і порядком викладення змісту, а це може ускладнювати судовий розгляд (за сталою практикою кожний третій вирок базується саме на тексті обвинувального висновку)». У зв'язку з цим, для забезпечення дотримання процесуальної форми, змісту та об'єктивності обвинувального акта вважається за доцільне передбачити обов'язок керівника органу дізнання погоджувати (наприклад, у формі письмової резолюції) складений дізнавачем обвинувальний акт або його повертати з письмовими вказівками (рекомендаціями) для доопрацювання, чим досягатиметься підвищення персональної відповідальності дізнавачів за законність та якість оформлення підсумкового рішення у кримінальному провадженні. Також, варто наголосити на складанні дізнавачем списку осіб, які підлягають виклику в судове засідання, що для суду слугувало б орієнтуючим фактором при визначенні послідовності заслуховування (виклику) учасників судового провадження (Татаров, 2012).

Відповідно до КПК України суб'єктами закінчення дізнання є дізнавач і прокурор, слідчий суддя (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012), а сам процес закінчення у будь-якій формі передбачає ухвалення відповідного процесуального рішення, зокрема Н.В. Глинська вказує: «...таке рішення є вираженням у встановленій законом формі індивідуальним правозастосовним актом – документом, в якому компетентні державні органи і посадові особи у встановленому законом порядку та в межах своєї компетенції з метою вирішення завдань кримінального провадження надають відповіді на правові питання, що виникли під час провадження, і виражають владне волевиявлення про дії або бездіяльність, що випливають із встановлених на момент прийняття рішення фактичних обставин і приписів чинного законодавства» (Глинська, 2014: 41). Підставами закінчення дізнання є:

1) *закрити кримінальне провадження (п. 1 ч. 2 ст. 301, ст. 284 КПК України).*

Повноваження дізнавача щодо прийняття такого процесуального рішення передбачено в п. 7 ч. 2 ст. 40-1 КПК України, а саме «приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених КПК України, у тому числі щодо закриття кримінального провадження за наявності підстав, передбачених ст. 284 КПК України» (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

2) *звернутися до суду з обвинувальним актом (п. 3 ч. 2 ст. 301, ст. 291 КПК України).*

Зміст кримінальної процесуальної діяльності дізнавача на завершальному етапі розслідування полягає в аналізі зібраних матеріалів кримінального провадження, остаточному вираженні внутрішнього переконання за кожною з обставин і за кожним зібраним доказом у процесуальних документах (Гришин, 2000; Каткова, Каткова, 2002). Дізнавач закінчує досудове розслідування складанням обвинувального акту тоді, коли він дослідив всі обставини провадження, зібрав докази, що переконують його у винуватості підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, і пересвідчився у відсутності підстав для закриття кримінального провадження.

У цьому аспекті варто наголосити, що відповідно до ч. 1 ст. 301 (Особливості закінчення дізнання) дізнавач у разі затримання особи зобов'язаний у строк не пізніше 72 год. з моменту її затримання подати прокурору зібрані матеріали разом з повідомленням про підозру. Проте, на практиці такого строку об'єктивно недостатньо, особливо коли затримання особи відбувається у другій половині тижня перед вихідними (четвер або п'ятниця), оскільки закінчення строку випадає на неробочі дні. Також, визнання вини підозрюваною особою передбачає складання нею письмової заяви у присутності адвоката, на прибуття якого у вихідний день потрібен час. Таким чином, дізнавачі намагаються не направляти підозру прокурору у зазначені дні тижня.

З метою вирішення цього проблемного питання пропонується строк закінчення дізнання, у випадку затримання особи, замість «не пізніше 72 годин» замінити на «до 5 днів».

Пропонується також у КПК закріпити, що строк ознайомлення з матеріалами досудового провадження не повинен входити до загального строку розслідування і з урахуванням певних умов мав би встановлюватись і слідчим (за погодженням з прокурором); передбачити допустимість продовження строку ознайомлення з матеріалами кримінального провадження в разі наявності в підозрюваного тяжкої хвороби, що перешкоджає реалізації цього права; встановити строки для можливого подання відповідних заяв і клопотань вже після ознайомлення (у зв'язку з ознайомленням) з матеріалами провадження, а в разі їх надходження – порядок і строки вирішення та оскарження пов'язаних з цим дій або рішень слідчого; визначити, що досудове розслідування вважається закінченим з моменту складання повідомлення про завершення розслідування.

Не врегульованим при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження є питання щодо продовження строку ознайомлення в разі наявності у підозрюваного тяжкої хвороби, що перешкоджає ознайомленню. Вважається, що за таких умов строк ознайомлення повинен бути продовжений судом (якщо суд його обмежував) до видужання обвинуваченого.

Також, слід уточнити коло осіб, які мають право на достатній час для ознайомлення, а також механізм протидії їх зловживанням при ознайомленні. У зв'язку з цим, ч. 9 ст. 290 КПК України пропонується викласти у такій редакції: «9. Факт надання доступу до матеріалів стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, підтверджується складанням відповідних протоколів із додатком у вигляді опису наданих для ознайомлення матеріалів. У разі відмови зазначених учасників кримінального провадження підписати протокол, факт такої відмови має бути посвідчений із застосуванням технічних засобів фіксування кримінального провадження. Прокурор або слідчий, дізнавач зобов'язані письмово підтвердити стороні захисту факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів».

3) *звернутися до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру* (п. 3 ч. 2 ст. 301, ч. 2 ст. 292 КПК України), що належить до повноважень прокурора. Водночас у п. 6 ч. 2 ст. 401 КПК України встановлено, що дізнавач уповноважений, зокрема, за результатами розслідування скласти обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру й подавати їх прокурору на затвердження.

На думку, С.Л. Шаренко та В.В. Леня примусові заходи медичного характеру – це передбачені кримінальним законом заходи щодо психічно хворих осіб, які вчинили суспільно небезпечні дії, що застосовуються судом замість покарання з лікуванням або покращенням їх стану, а також запобіганням їх антисуспільній поведінці (Каткова, Каткова, 2002; Шаренко, 2000). Відповідно до ст. 503 КПК України кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, здійснюється за наявності достатніх підстав вважати, що: 1) особа вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності; 2) особа вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012);

4) *звернутися до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру* (п. 3 ч. 2 ст. 301, ч. 1 ст. 292 КПК України) належить до повноважень прокурора (ст. 301 КПК України), який згідно ч. 2 такої норми та Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень»: «... зобов'язаний не пізніше ніж за три дні після отримання матеріалів дізнання разом з повідомленням про підозру, а в разі затримання особи в порядку, передбаченому ч. 4 ст. 298-2 КПК України, протягом двадцяти чотирьох годин звернутися до суду з обвинувальним актом» (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012; Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, 2018).

Водночас, відповідно до ч. 5 ст. 301 КПК України: «... у разі прийняття прокурором рішення про звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурор зобов'язаний у межах строків, визначених частиною другою цієї статті, забезпечити надання особі, яка вчинила кримінальний проступок, або її захиснику, потерпілому чи його представнику копій матеріалів дізнання шляхом їх вручення, а в разі неможливості такого вручення – у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, зокрема шляхом надсилання копій матеріалів дізнання за останнім відомим місцем проживання чи перебування таких осіб. У разі відмови зазначених осіб їх отримати чи зволікання з отриманням зазначених осіб вважають такими, що отримали доступ до матеріалів дізнання» (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012). Відповідно до ч. 5 ст. 301 КПК України у разі відмови від отримання копій матеріалів дізнання чи їх неотримання складається протокол, який підписує відповідальна особа, зокрема прокурор й особа, що відмовилася отримувати, або сам прокурор – якщо така особа не з'явилася для отримання копій матеріалів дізнання (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012; Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень, 2018);

5) *звернутися до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності* (п. 3 ч. 2 ст. 301, § 2 глави 24 КПК України). У відповідності до ст. 285 КПК України, особа звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України, а саме: у зв'язку з дійовим каттям (ст. 45); примиренням винного з потерпілим (ст. 46); з передачею особи на поруки (ст. 47), зі зміною обстановки (ст. 48). Такий процесуальний порядок звільнення від кримінальної відповідальності передбачений у ст. 286–289 КПК України, а саме право на звільнення реалізує суд;

б) *направити кримінального провадження для проведення досудового слідства* (абз. 4 ч. 4 ст. 218, п. 4 ч. 2 ст. 301 КПК України), зокрема таке рішення може прийняти лише прокурор самостійно або за ініціативою дізнавача (Чернявський, Цуцкірідзе, Дударець, 2019: 88).

Таким чином, завершальний етап досудового розслідування кримінальних проступків, на якому підбиваються його підсумки, остаточно формулюється і виражається в процесуальних документах внутрішнє переконання дізнавача по кожній з обставин кримінального провадження, зібраному доказу, виявляються упущення і протиріччя в їхній сукупності, без сумніву, являє собою найважливішу частину досудового розслідування. Також, на цьому етапі дізнавач, прокурор узагальнюють матеріали проведеного досудового розслідування у формі дізнання, здійснюють остаточно оцінку доказів, прокурор приймає рішення про форму закінчення дізнання. У статті дослідження порядку процесуальних підстав та порядку закінчення досудового розслідування кримінальних проступків надало можливість виокремити проблемні питання з якими стикаються дізнавачі під час досудового розслідування кримінальних проступків, зокрема доцільно: збільшити строк з моменту затримання особи подання прокурору зібрані матеріали разом з повідомленням про підозру шляхом внесення змін до ч. 1 ст. 301 КПК України; унормувати своєчасне направлення матеріалів прокурору після оголошення підозри, у зв'язку з чим, обґрунтовано внесення змін до ч. 1 ст. 301 КПК України; систематизувати процесуальні норми, що передбачають порядок прийняття рішення про закінчення дізнання. Адже дізнавач під час здійснення дізнання наділяється повноваженнями слідчого. Зауважено, що ні ч. 1 ст. 301 КПК України не містить посилання на подання дізнавачем прокуророві разом із матеріалами дізнання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру для їх затвердження; ні ч. 2 ст. 301 КПК України не містить положення щодо затвердження

прокурором обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, складених дізнавачем. Крім того, положення ч. 2 ст. 301 КПК України щодо повноважень прокурора в частині ухвалення процесуальних рішень (п. 3) не узгоджується з положеннями ч. 1 ст. 291 КПК України, відповідно до яких обвинувальний акт може бути складений і прокурором, зокрема якщо він не погодився з обвинувальним актом, складеним слідчим.

Список використаних джерел:

1. Аленін Ю.П. Кримінальний процес: навч. посіб. для підготовки до іспиту. Харків : ТОВ «Одіссей», 2010. 328 с.
2. Глинська Н.В. Концептуальні засади визначення та забезпечення стандартів доброякісності кримінальних процесуальних рішень : монографія. Київ : «Істина», 2014. 588 с.
3. Гришин Ю.О. Закінчення досудового слідства складанням обвинувального акту : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Харків, 2000. 20 с.
4. Губська О.А. Закриття кримінальної справи як одна з форм закінчення стадії досудового слідства. *Вісник Нац. ун-ту внутр. справ*. 2001. Вип. 15. С. 77–82.
5. Закон України Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: від 22 листоп. 2018 р. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>
6. Каткова Т.В., Каткова А.Г. Закінчення досудового слідства та складання обвинувального висновку у кримінальній справі : навч. посіб. Харків : «Рубікон», 2002. 96 с.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 12 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17>
8. Лень В.В., Книга М.М. Примусові заходи медичного характеру: історія, стан, тенденції : монографія. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2010. 212 с.
9. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС): монографія. Донецьк: ТОВ «ВПІ «ПРОМІНЬ», 2012. 640 с.
10. Торбас О.О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України: монографія. Одеса: Юрид. літ., 2015. 168 с.
11. Трофименко В.М. Теоретичні та правові основи диференціації кримінального процесу України: дис. ... доктора юрид. наук: спец. 12.00.09. Харків, 2017. 437 с.
12. Чернявський С.С., Цуцкіридзе М.С., Дударець Р.М. та ін. Досудове розслідування кримінальних проступків : метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. 160 с.
13. Шаренко С.Л. Кримінально-процесуальні проблеми застосування примусових заходів медичного характеру. автореф. дис....канд. юрид. наук. 12.00.09. Харків, 2000. 22 с.

References:

1. Alenin, Yu.P. (2010). Kryminalnyi protses: navch. posib. dlia pidgotovky do ispytu [Criminal process: education. manual to prepare for the exam]. Kharkiv : TOV «Odyssey», 328 p. [in Ukrainian].
2. Hlynska, N.V. (2014). Kontseptualni zasady vyznachennia ta zabezpechennia standartiv dobroiakisnosti kryminalnykh protsesualnykh rishen [Conceptual principles of determining and ensuring standards of good quality of criminal procedural decisions]: monohrafiia. Kyiv : «Istyna», 588 p. [in Ukrainian].
3. Hryshyn, Yu.O. (2000). Zakinchennia dosudovoho slidstva skladanniam obvyynvalnoho aktu [Completion of the pre-trial investigation by drawing up an indictment]: avtoref. dys... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.09. Kharkiv, 20 p. [in Ukrainian].
4. Hubska, O.A. (2001). Zakryttia kryminalnoi spravy yak odna z form zakinchennia stadii dosudovoho slidstva [Closing a criminal case as one of the forms of ending the pre-trial investigation stage]. *Visnyk Nats. un-tu vnutr. sprav*. Vyp. 15. pp. 77–82. [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennia dosudovoho rozsliduvannia okremykh katehori kryminalnykh pravoporushen [Law of Ukraine On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding Simplification of Pretrial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses]: vid 22 lystop. 2018 r. № 2617-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19> [in Ukrainian].
6. Katkova, T.V., Katkova, A.H. (2002). Zakinchennia dosudovoho slidstva ta skladannia obvyynvalnoho vysnovku u kryminalnii spravi [Completion of pre-trial investigation and drafting of an indictment in a criminal case]: navch. posib. Kharkiv : «Rubikon», 96 p. [in Ukrainian].
7. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Criminal Procedure Code of Ukraine]: vid 12 kvit. 2012 r. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17> [in Ukrainian].
8. Len, V.V., Knyha, M.M. (2010). Prymusovi zakhydy medychnoho kharakteru: istoriia, stan, tendentsii [Coercive measures of a medical nature: history, state, trends]: monohrafiia. Zaporizhzhia: Dniprovskiy metalurh, 212 p. [in Ukrainian].
9. Tatarov, O.Iu. (2012). Dosudove provadzhennia v kryminalnomu protsesi Ukrainy: teoretyko-pravovi ta orhanizatsiini zasady (za materialamy MVS) [Pre-trial proceedings in the criminal process of Ukraine: theoretical, legal and organizational principles (based on the materials of the Ministry of Internal Affairs)]: monohrafiia. Donetsk: TOV «VPP «PROMIN», 640 p. [in Ukrainian].
10. Torbas, O.O. (2015). Formy zakinchennia dosudovoho rozsliduvannia za Kryminalnym protsesualnym kodeksom Ukrainy [Forms of completion of pre-trial investigation under the Criminal Procedure Code of Ukraine]: monohrafiia. Odessa: Yuryd. lit., 168 p. [in Ukrainian].
11. Trofymenko, V.M. (2017). Teoretychni ta pravovi osnovy dyferentsiatsii kryminalnoho protsesu Ukrainy [Theoretical and legal bases of differentiation of the criminal process of Ukraine]: dys. ... doktora yuryd. nauk: spets. 12.00.09. Kharkiv, 437 p. [in Ukrainian].
12. Cherniavskiy, S.S., Tsutskiridze, M.S., Dudarets, R.M. ta in. (2019). Dosudove rozsliduvannia kryminalnykh prostupkiv [Pre-trial investigation of criminal misdemeanors]: metod. rek. Kyiv: Nats. akad. vnutr. sprav, 160 p. [in Ukrainian].
13. Sharenko, S.L. (2000). Kryminalno-protsesualni problemy zastosuvannia prymusovykh zakhydiv medychnoho kharakteru [Criminal-procedural problems of the application of coercive measures of a medical nature]: avtoref. dys....kand. yuryd. nauk. 12.00.09. Kharkiv, 22 p. [in Ukrainian].